

# ΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΑΙ ΠΟΡΘΟΜΟΥ ΑΥΛΩΝΟΣ ΑΙΔΗΨΟΥ ΖΑΡΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΝΑΛΙΩΝ

ΥΠΟ

ΑΡΧΙΜ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΘΕΜΕΛΗ

ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν, ἐν τῇ νήσῳ Εὐβοίᾳ ὑπῆρχον ὀκτὼ ἐν ὄλῳ ἐπισκοπαί, ἐκ τῶν ὁποίων σήμερον ὑφίστανται, ὡς μητροπόλεις, μόνον δύο, ἥτοι ἡ τῆς *Χαλκίδος*, περιλαμβανούσης καὶ τὰς, παρακειμένας τῇ βορείῳ Εὐβοίᾳ, νήσους Σκιάθου, ἥτις ἄλλοτε εἶχεν ἔδραν ἐπισκόπου, Σκόπελον, ἄλλοτε ἔχουσαν ἐπίσκοπον, καὶ ἡ τῆς *Καρυστίας* καὶ Σκύρου, περιλαμβανούσης καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην, παρακειμένην τῇ βορειοανατολικῇ Εὐβοίᾳ, νῆσον, τιμηθεῖσαν ἄλλοτε μὲ ἔδραν ἐπισκόπου.

Αἱ ἐκλείψασαι ἕξ ἐπισκοπαὶ εἶναι αἱ ἐπόμεναι: Ἡ τοῦ Ὁρειῶ ἢ Ὁρεῶν, ἡ τοῦ Πορθμοῦ (σημερινῇ Βάθεια), ἡ τοῦ Αὐλώνος (σημερινὸν Αὐλωνάριον), ἡ τῆς Αἰδηψοῦ, ἡ τῶν Ζάρκων (τὰ ἀρχαῖα Ζάρε[η]τρα) καὶ ἡ τῶν Καναλίων (παρὰ τὴν σημερινὴν Λίμνην).

Τὴν διὰ μέσου τῶν αἰώνων Ἱστορίαν τῆς μητροπόλεως Χαλκίδος, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρείπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων», καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ὁρεῶν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἐπισκοπὴ Ὁρεῶν», περιέλαβον εἰς τὰς ὡς ἄνω εἰδικὰς περὶ αὐτῶν μονογραφίας μου, τῆς μὲν πρώτης ἐκδοθείσης ἐν ἔτει 1952, ἐν Ἀθήναις, τῆς δὲ δευτέρας δημοσιευθείσης ὁμοίως ἐν Ἀθήναις, ἐν ἔτει 1953, καὶ δὴ ἐν τῷ παρόντι περιοδικῷ «Θεολογία»<sup>1</sup>.

Εἰς τὴν παροῦσαν μονογραφίαν, συνέχειαν οὖσαν τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων, πασῶν δ' ἀποβλεπουσῶν εἰς ὀλοκλήρωσιν ἔργου, ἀναγομένου εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς νήσου Εὐβοίας, περιλαμβάνω πᾶσαν, ἐκ συνεχοῦς ἐρεῦνης, ἀποκτηθεῖσαν πληροφορίαν, συμβάλλουσαν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν ὡς εἴρηται πέντε, πάλαι ποτε διαλαμψασῶν, ἐπισκοπῶν, τῆς ὡς ἄνω νήσου, πλὴν βεβαίως τῆς ἐπισκοπῆς τῶν Ὁρεῶν, περὶ τῆς ὁποίας εἰδικήν, ὡς εἶπον, ἐδημοσίευσα πραγματείαν.

Διὰ τὰς μὴ ὑπαρχούσας σήμερον ἐπισκοπὰς Πορθμοῦ, Αὐλώνος, Αἰδηψοῦ, Ζάρκων, καὶ Καναλίων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν, δὲν ὑπάρχουσι πολλαί, ἢ τοῦλάχιστον σχετικῶς ἱκανοποιητικαί, πληροφορίες, ἀναφερόμεναι εἰς τὸν διὰ μέσου τῶν αἰώνων βίον αὐτῶν.

Οὐχ ἦττον ὅμως, ἡ πενιχρότης τῶν εἰδήσεων ἢ πληροφοριῶν περὶ αὐτῶν δὲν δύναται, βεβαίως, νὰ μειώσῃ τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχον αὐταί,

1. *Θεολογία*, τόμος ΚΓ' (1952), σελ. 604 - 617, καὶ τόμος ΚΔ' (1953), [ὁ παρών], σελ. 64 - 69.

ὄτε ἔζων καὶ ἤκμαζον, διὰ τὴν χριστιανικὴν ζωὴν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, δεδομένου ὅτι εἰς τὴν «Ἀποκάλυψιν» οἱ ἐπίσκοποι καλοῦνται «ἄγγελοι»<sup>1</sup>, δηλαδὴ πνευματικοὶ φρουροὶ καὶ προστάται τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐμπειστευμένων εἰς αὐτοὺς πνευματικῶν ποιμνίων.

Ἐνεκα τούτου πᾶσα, ἔστω καὶ ἑλλιπής, περὶ τῶν ὡς ἄνω ἐπισκοπῶν πληροφορία, ἀποκτᾷ ἰδιαιτέραν σημασίαν, ὡς *συμβολή* εἰς τὴν καθόλου ἔρευναν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς, ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν ἑκατονταετηρίδων ἐκχριστιανισθείσης, νήσου Εὐβοίας.

Ἡ κατωτέρω γινομένη ἀνάπτυξις περὶ τῶν ὡς ἄνω πέντε ἐπισκοπῶν ἐν Εὐβοίᾳ, ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἐκλειψασῶν, ἀκολουθεῖ τὴν χρονολογικὴν σειρὰν ἐμφανίσεως αὐτῶν εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς Ἱστορίας.

Οὕτω ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐργασίᾳ θὰ περιληφθῶσιν αἱ ἑξῆς παράγραφοι:

Α') Ἐπισκοπὴ Πορθμοῦ. Β') Ἐπισκοπὴ Αἰθῶνος. Γ') Ἐπισκοπὴ Αἰδηροῦ. Δ') Ἐπισκοπὴ Ζάρκων. Ε') Ἐπισκοπὴ Καναλίων.<sup>2</sup>

Ἐν τῇ ἀναπτύξει ἐκάστης παραγράφου ἀπαραιτήτως περιλαμβάνεται πᾶσα σχετικὴ πληροφορία, ἀναφερομένη εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον τῶν ἑξεταζομένων ἐπισκοπῶν, καὶ σχετιζομένη ὁπωσδήποτε μὲ τὰς περιοχὰς αὐτῶν.

#### Α') ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΠΟΡΘΜΟΥ

##### Θέσις καὶ ὄνομα.

Ὁ διαπρεπὴς καὶ λόγιος μητροπολίτης Ἀθηνῶν Μελέτιος δ Β' (1703-1713)<sup>3</sup> εἰς τὴν κατὰ τὰ τέλη τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος συγγραφείσαν «Γεωγραφίαν [του] παλαιὰν καὶ νέαν»<sup>4</sup>, καὶ δὴ εἰς τὸ σχετικὸν ἐδάφιον, τὸ φέρον τὸν τίτλον «Περὶ τῆς Εὐβοίας νήσου, ἧτοι τῆς Εὐθρίπου», ἀναφέρει τὰ ἑξῆς περὶ τῆς Ἐρετριᾶς καὶ τοῦ Πορθμοῦ. «Μετὰ τὴν Χαλκίδα ἦτον ἡ Ἐρέτρια, πόλις παλαιὰ μεγίστη καὶ ἰσχυρὰ τὸ πάλαι, τανῦν ἱρείπιον, ἀπ' αὐτῆς ἦτον ὁ Μενέδημος φιλόσοφος, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐκλήθη ἡ αἵρεσις τῶν Ἐρετριέων φιλοσόφων, τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ. Τόσον αὐτῆ, ὅσον καὶ ἡ Χαλκίς ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸ τῶν Τρωϊκῶν. Ἀπέχει αὐτῆ τῆς Χαλκίδος 20 μίλια πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε θρόνον ἐπισκόπου. Οὐ σμακρὰν ταύτης κατὰ τὴν αὐτὴν ἄκρην ἦτον καὶ ὁ Πορθμός, πόλις ποτὲ μὲ θρόνον ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Ἀθηνῶν Μητροπολίτην, Πόρτινο κοινῶς καλουμένη».

1. Ἀποκάλυψις Ἰωάννου Α', 20, Β', 1 κτλ.

2. Διὰ τῆς μελλοντικῶς δημοσιευθησομένης μονογραφίας μου περὶ τῆς Μητροπόλεως Καρέστου, θὰ δλοκληρωθῇ ἅπασα ἡ Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς νήσου Εὐβοίας.

3. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Ἡ Ἐκκλησία Ἀθηνῶν, Ἀθήναι, 1928, σελ. 64—66.

4. Μελέτιου Γεωγραφία παλαιὰ καὶ νέα κ.λ.π. Ἐκδοσις Β' ὑπὸ Ἀνθίμου Γαζή, τόμος Γ' ἐν Βενετίᾳ 1807, σελ. 8—9.

Ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς, ὁ Πορθμὸς, «οὐ σμακράν» τῆς Ἐρετρίας ἔκειτο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ μητροπολίτου Ἀθηνῶν Μελετίου. Δεδομένου δ' ὅτι οἱ περὶ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τοῦ Πορθμοῦ ἀσχοληθέντες, εἰς διάφορα σημεῖα ἐτοποθέτησαν ταύτην, δύνатаί τις νὰ συμπεράνη, ὅτι μᾶλλον ἐκ συγχύσεως προῆλθεν ἡ πληροφορία, ὅτι ὁ Πορθμὸς εἶναι ἡ σημερινὴ Ἐρέτρια, καὶ ὅτι αὕτη εἶχεν ἄλλοτε θρόνον ἐπισκόπου, ἐνῶ εἶναι γεγονὸς ὅτι ὁ Πορθμὸς ἐτιμήθη μὲ ἐπισκοπικὸν θρόνον,<sup>1</sup> καὶ οὐχὶ ἡ Ἐρέτρια, ὡς ἀναφέρει εἰς τὸ ἀνωτέρω χωρίον τῆς Γεωγραφίας του ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος<sup>2</sup>.

Δέον, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, νὰ παραδεχθῶμεν τὴν γνώμην ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ σημερινὸν χωρίον *Βάθεια*, κείμενον νοτιοανατολικῶς τῆς Χαλκίδος, καλούμενον δ' οὕτω ὡς εὐρισκόμενον παρὰ τινι ρεύματι «ἐν τόπῳ βαθεῖ», εἶναι τὸ διαδεχθὲν τὸν ἄλλοτε καλούμενον Πορθμόν, ὅστις εἶχεν ἐπισκοπον, ἥδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 553, ἥτοι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος συγκληθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐθ. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὡς θὰ ἴδωμεν καὶ κατωτέρω, ἢ μᾶλλον πρὸ τῆς ὡς ἄνω χρονολογίας.

Ἡ σημερινὴ Βάθεια, ἐκκλησιαστικῶς ὑπαγομένη εἰς τὴν ἱερὰν Μητροπόλιν Χαλκίδος, διαιρεῖται εἰς δύο συνοικισμούς. Ἐξ αὐτῶν ὁ εἰς ὄνομαζεται Ἄνω Βάθεια, καὶ ἔχει ἑνοριακὸν ἱερὸν ναὸν τιμώμενον ἐπ' ὄνοματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, κατοίκους δ' ἀριθμεῖ περὶ τὰς διακοσίας οἰκογενείας. Ὁ ἕτερος συνοικισμὸς ἀποτελεῖ τὴν *Κάτω Βάθειαν*, παρὰ τὴν

1. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ἐν ἔργῳ αὐτοῦ, ἐκ τῶν καταλοίπων, δημοσιευομένῳ ἐν τῇ «Θεολογία», τόμος ΚΒ' (1951) σελ. 343, λέγει ὅτι Πορθμὸς εἶναι ἡ Ἐρέτρια.—Πρβλ. *Κωνσταντινοῦ Α. Γουναροπούλου* Ἱστορία τῆς νήσου Εὐβοίας, Θεσσαλονίκη 1930, σελ. 100—104.

2. Ὁ ὡς ἄνω ἀναφερόμενος *Κων. Α. Γουναρόπουλος*, εἰς τὸ εἰρημένον ἔργον του «Ἱστορία τῆς νήσου Εὐβοίας», σελ. 120—121, ἀναφέρει τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Πορθμοῦ. «ΠΟΡΘΜΟΣ. Κατὰ τινὰς νεωτέρους, ὁ Πορθμὸς ἦν πόλις ἐγγὺς τῆς Ἐρετρίας ἐπὶ τινος νησιδίου. Κατὰ Βοκάγον, κεῖται βορείως καὶ πέραν τῆς Κακῆς Σκάλας. Κατὰ Κοραῆν, πόλις μετὰ λιμένος ἀξιολόγου, Πορτοβούφαλον νῦν καλουμένου, ὅπερ νομίζει φθορὰν τοῦ Βοδὸς ἀλλή τοῦ Στράβωνος· πλὴν τοῦτο κεῖται πολὺ μακρὰν τῆς Ἐρετρίας, κατὰ τινὰ ὄρμον ὅπου νησίς Δασκαλειό, ἐφ' ἧς ἐρείπια καὶ ἄψινθος αὐτοφυῆς. Ὁ Μελέτιος λέγει, ὅτι Πορθμὸς ἐστὶν ἡ νῦν κώμη Βάθεια, Πορτινὸ ποτε κληθεῖσα, καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ (1700) ἔδρα ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν. Ὁ Πορθμὸς κατεστράφη (341 π. Χ.) ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα, πέμψαντος κατ' αὐτῆς πεντακισχιλίους ξένους στρατιώτας ὑπὸ τὸν Ἰππὸνικον, ὡς λέγει ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Φιλίππου τετάρτῳ λόγῳ: «Πάλιν ταυτ' ἀμελούμενα ἰδὼν, κατέσκαψε Πορθμόν καὶ τυραννίδα ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπετείχισεν ὑμῖν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ». Ἡ γνώμη τοῦ Μελετίου, ὅτι ἡ Βάθεια ἦν ὁ Πορθμὸς τῶν ἀρχαίων μᾶλλον εὐπρόσδεκτος· κεῖται δ' αὕτη παρὰ τινι ρεύματι ἐν τόπῳ βαθεῖ, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν κλάδου τῶν Κοτυλαίων ὀρέων, ἀπέχουσα τῆς μὲν Ἐρετρίας δίωρον, καὶ ἡμίωρον ἀπὸ τοῦ παραλίου, ὅπου οἰκία τινὲς κ.λ.π.—Πρβλ. *Θρησκευτικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, τόμος Γ', Ἀθῆναι 1940, στήλῃ 221—222.

θάλασσαν, καλεῖται δὲ Ἐμάουρος<sup>1</sup>, ἔχει ἐνοριακὸν ἱερὸν ναὸν τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, καὶ κατοίκους περὶ τὰς ἐξ-ακοσίας οἰκογενείας.

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Ἄνω Βάθειας, ὑπάρχει ἡ διαλελυμένη σήμερον ἱερὰ Μονὴ τοῦ ἁγίου Νικολάου, τῆς Βάθειας ὀνομαζομένη, συγχωνευθεῖσα τῇ παρὰ τὰ Ψαχνὰ τῆς Χαλκίδος εὐρισκομένη ἱερᾷ Μονῇ τῆς Παναγίας Μακρομάλλης.

Σημειωτέον, τέλος, ὅτι δὲν πρέπει ἡ ὀνομασία Πορθμὸς νὰ συγγέηται μετὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου, διότι ὁ Εὐρίπος ἢ ἡ Εὐρίπος, ἦτοι ἡ σημερινὴ Χαλκίς, εἶναι γνωστός, εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Ἱστορικὰς πηγὰς, ὡς Εὐρίπος, ποτὲ δ' ὡς Πορθμὸς, καὶ ἡ μητρόπολις τοῦ Εὐρίπου, κατ' ἀρχὰς ἐπισκοπή, εἶτα ἀρχιεπισκοπή, καὶ τέλος μητρόπολις, ἔφερε, κατὰ ἐποχὰς, τὰς ὀνομασίας «Εὐβοίας», «Χαλκίδος», «Εὐρίπου», «Χαλκίδος καὶ Καρυστίας», καὶ τέλος «Χαλκίδος»<sup>2</sup>.

### «Τάξις» τῆς ἐπισκοπῆς Πορθμοῦ.

Ὁ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, περὶ τὰ μέσα τῆς 5<sup>ης</sup> ἑκατονταετηρίδος, ἀκμάσας γραμματικὸς Ἱεροκλῆς, εἰς τὸν Συνέκδημον αὐτοῦ, ἀναφέρει τὰς ἐξῆς πόλεις τῆς Εὐβοίας· «Χαλκίδα», «Ἄδελφον» («Αἰδηψόν»), «Πορθμὸν» καὶ «Κάρυστον», ἀνηκούσας τῇ ἐπαρχίᾳ Ἑλλάδος, διοικουμένας δὲ ὑπὸ ἀνθυπάτου<sup>3</sup>.

Τὸ ὄνομα δὲ τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Πορθμοῦ<sup>4</sup>, κατὰ τὰ μέχρι σήμερον γνωστά ἡμῖν, πρώτην φορὰν ἐμφανίζεται, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐν Οἰκουμενικῇ Σύνοδον (553), εἰς τὴν ὁποίαν, μετ' ἄλλων ἐπισκόπων, παρεκάθησεν ὡς μέλος καὶ ὁ ἐπίσκοπος «Πορθμοῦ Θεόδωρος», ὡς καὶ ὁ «Ἀδελῶνος Σωτήρ»<sup>5</sup> (ἦτοι ὁ ἐπίσκοπος τοῦ σημερινοῦ Ἀδλωναρίου τῆς Εὐβοίας).

Ἡ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἐπισκοπὴ Πορθμοῦ, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της, πρὸ τοῦ

1. Κ. Α. Γουναροπούλου Ἱστορία τῆς νήσου Εὐβοίας, Θεσσαλονίκη 1930, σελ. 119—120.

2. Ἄρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, Γραμματέως [νῦν Ἀρχιγραμματέως] τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθήναι, 1952, σελ. 11—12.

3. G. Parthey Ἱεροκλέους Συνέκδημος, Βερολῖνον 1866, σελ. 10.—Πρβλ. Ἄρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 16, σημειώσις 4.

4. Πορθμὸς (ὁ) σημαίνει στεγνὸν μέρος θαλάσσης, ἐκατέρωθεν ἐχούσης ἡπειρον καὶ χρησιμεῖον πρὸς διαπόρθμευσιν, καθόλου δὲ σημαίνει τὴν θάλασσαν. Βλέπε Henry G. Liddell καὶ Robert Scott Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τόμος Γ', Ἀθήναι, 1948, σελ. 654, ἐν λέξει «πορθμὸς».

5. M. Le Quien Oriens Christianus, τόμος Β', στήλη 203. — Θεολογία, τόμος ΚΒ' (1951), σελ. 195 καὶ σελ. 343.

ἔτους 553, μέχρι τοῦ ἔτους 733, ὅτε ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος Γ' τοῦ Ἰσαύρου (717 - 741) ἀπεσπάρσθη τὸ καλούμενον Ἀνατολικὸν Ἰλλυρικὸν ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ πάπα Ρώμης, ὑπήγετο, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπαὶ Εὐρίπου, Ὁρεῶν, Καρύστου καὶ Αὐλῶνος, εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Κορίνθου<sup>1</sup>.

Κατὰ τὴν «Διατύπωσιν» τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886 - 912) ἢ 28ην τάξιν ἔχουσα μητρόπολις τῶν Ἀθηνῶν εἶχε δέκα ἐπισκοπὰς ὑπ' αὐτήν; μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰς ἐν τῇ νήσῳ Εὐβοίᾳ πέντε ἐπισκοπὰς, τοῦ Εὐρίπου, τῶν Ὁρεῶν ἢ Ὁρεοῦ, τῆς Καρύστου, τοῦ Πορθμοῦ καὶ τοῦ Αὐλῶνος<sup>2</sup>.

Περαιτέρω, ἀπὸ τοῦ ἔτους 733 καὶ ἐξῆς, ἢ ἐν λόγῳ ἐπισκοπῇ, μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς Εὐβοίας ἐπισκοπῶν, ὑπήχθη ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ τὸν Ἀθηνῶν, καθὼς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναφερομένης «Διατυπώσεως» τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ.

Ἡ θέσις τῆς ἐπισκοπῆς Πορθμοῦ εἰς τὴν «Διατύπωσιν» αὐτήν, εἶναι ὁγδόη μεταξὺ τῶν δέκα ἐν ὄλῳ ἐπισκοπῶν τῶν ὑπὸ τὸν Ἀθηνῶν ὑπαγομένων. Εἶναι δ' αὐταὶ αἱ ἐξῆς: α. ὁ Εὐρίπου. — β. ὁ Διαυλίας. — γ. ὁ Κορωνείας. — δ. ὁ Ἄνδρου. — ε. ὁ Ὁρεοῦ. — ς. ὁ Σκύρου. — ζ. ὁ Καρύστου. — η. ὁ Πορθμοῦ. — θ. ὁ Αὐλῶνος. — ι. ὁ Σύρας<sup>3</sup>.

Κατὰ τὴν ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα αἱ ὡς ἄνω πέντε ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπαὶ (Εὐρίπου, Ὁρεοῦ, Καρύστου, Πορθμοῦ καὶ Αὐλῶνος) μνημονεύονται, ὡς τῶ Ἀθηνῶν ὑποκειμένα, ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Νείλου τοῦ Δοξαπατρῆ, εἰς τὴν «τάξιν» αὐτοῦ.

Ὅτε δὲ τὴν Εὐβοίαν κατέλαβον οἱ λατῖνοι (ἐν ἔτει 1205), ὁ πάπας τῆς Ρώμης Ἰννοκέντιος ὁ Γ' (1198—1216), ἐν ἔτει 1209, ὑπήγαγεν ὑπὸ τὸν λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον τῶν Ἀθηνῶν, ὀνόματι Βεράρδον, τὰς ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπὰς Εὐρίπου, Αὐλῶνος, Ὁρεοῦ καὶ Καρύστου, τὰς ὁποίας ὁ πάπας Ὀνώριος ὁ Γ' (1216—1227), πλὴν τῆς Εὐρίπου, ἤνωσε μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Εὐρίπου<sup>4</sup>.

Καὶ δὲν ἀναφέρεται μὲν ἡ ἐπισκοπῇ τοῦ Πορθμοῦ μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ πάπα, ὑπὸ τὸν λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν ὑπαχθεισῶν τῆς Εὐβοίας ἐπισκοπῶν, ἀλλὰ δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι ἔπαυσεν ὑπάρχουσα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἴσως νὰ ἐχίρουν ἡ ἐπισκοπῇ τοῦ Πορθμοῦ, καὶ δὲν μνημο-

1. Ἀρχιμ. Χρυσσοστόμου Θέμελη Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθήναι, 1952, σελ. 16. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ἐπισκοπῇ Ὁρεῶν, Ἀθήναι, 1953, σελ. 8. [Θεολογία, τόμος ΚΓ' (1952), σελ. 609].

2. Ἀρχιμ. Χρυσσοστόμου Θέμελη Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθήναι, 1952, σελ. 16-17. — Ράλλη-Ποιτῆ Σύσταγμα θεῶν καὶ ἱερῶν Κανόνων, τόμος Ε', Ἀθήναι, 1855, σελ. 481.

3. Ράλλη-Ποιτῆ Σύσταγμα, τόμος Ε', Ἀθήναι, 1855, σελ. 481.

4. Ἀρχιμ. Χρυσσοστόμου Θέμελη Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθήναι 1952, σελ. 17, καὶ σημ. 3 τῆς αὐτῆς σελίδος.

νεύεται μετὰ τῶν ὡς ἄνω ἐπισκοπῶν. Πάντως ἐμφανίζεται καὶ πάλιν εἰς τοὺς ἐπισκοπικοὺς καταλόγους, τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπῶν, κατὰ τὸ δευτέρου ἡμῖσι τῆς αὐτῆς (ΙΓ') ἑκατονταετηρίδος<sup>1</sup>.

Ἡ ἐπισκοπὴ Πορθμοῦ ἀναφέρεται, περαιτέρω, μετὰ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπῶν Ὁρεῶν, Καρύστου, Αὐλῶνος, καὶ Καναλίων<sup>2</sup>, καὶ δὴ τρίτη κατὰ σειρὰν, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Η' τοῦ Παλαιολόγου (1259—1282), ὡς ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Εὐθείου ὑπαγομένη, τῆς τελευταίας ταύτης μητροπόλεως Εὐθείου κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν (βον ἡμῖσι τῆς ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος) ἀποσπασθείσης ἀπὸ τοῦ Ἀθηνῶν, εἰς δὲ ὑπήγετο ὡς ἐπισκοπὴ, καὶ ἰδίαν μητρόπολιν ἀποτελεσάσης<sup>3</sup>.

Μνημονεύεται, ἐν συνεχείᾳ, ἡ ἐν λόγῳ ἐπισκοπὴ, τὴν αὐτὴν τρίτην θέσιν κατέχουσα, μετὰ τῶν τῷ Εὐθείου ὑπαγομένων ἐπισκοπῶν τῆς Εὐβοίας, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος (1282—1328)<sup>4</sup>.

Κῶδιξ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος, ὡς ἐξῆς ἀναφέρει τὰς εἰρημένας ἐπισκοπὰς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὡς ἄνω αὐτοκράτορος: Ὁρεῶν, Καρύστου, Πορθμῶν [γράφει Πορθμοῦ], Αὐλῶνος, καὶ Καναλίων<sup>5</sup>.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν λατίνων ἐκ τῆς Εὐβοίας (ἐν ἔτει 1470), καὶ τὴν ταυτόχρονον ὑποδούλωσιν αὐτῆς εἰς τοὺς Τούρκους (1470—1833) ἡ ἐν λόγῳ ἐπισκοπὴ ἀναφέρεται, ὡς συνήθως, ὡς ὑπὸ τὸν Εὐθείου ὑποκειμένη, μετὰ τῶν ἐπισκοπῶν Ὁρεῶν, Καρύστου, Αὐλῶνος, καὶ Καναλίων, πάντοτε ἔχουσα τὴν τρίτην ἐν αὐταῖς θέσιν, ὡς καὶ πρότερον.

Ἀναφέρεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸν κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1578 γραφέντα κώδικα τοῦ φιλέλληνος Μαρτίνου τοῦ Κρουσίου («Κῶδιξ Μ 13 τῆς Τυβίγγης»), καθὼς καὶ αἱ ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπαὶ Ὁρεῶν, («Ὁραίων Τόπων»), Καρύστου καὶ Αὐλῶνος<sup>6</sup>.

Ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος δὲν μνημονεύεται ὀνομαστικῶς ἡ ἐν λόγῳ ἐπισκοπὴ τοῦ Πορθμοῦ, τοῦ γνωστοῦ ἐπισκόπου Πορθμοῦ

1. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἔνθα ἀνωτέρω, σελῖς 17, 18, καὶ σημ. 3 τῆς 17 σελίδος.

2. Ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ἐμφανίζεται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Η' τοῦ Παλαιολόγου (1259—1282), πλείονα δὲ περὶ αὐτῆς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

3. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 18.

4. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 18—19.

5. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 19.—Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι καίτοι ἡ Εὐβοία κατεῖχετο ὑπὸ τῶν λατίνων ἢ φράγκων (1205—1470), ἀνεφέροντο πάντως τὰ ὀνόματα τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῆς, εἰς τὰ ἐπὶ λατινοκρατίας συνταχθέντα «τακτικά».

6. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 19.

Ἡσαίου, ἐν ἔτει 1567 ἀναφερομένου<sup>1</sup>. Ὡς δὲ εἶδομεν καὶ ἀνωτέρω, ὁ Ἀθηναῖος Μελέτιος ὁ Β΄ εἰς τὴν «Γεωγραφίαν» αὐτοῦ, συγγραφεῖσαν περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΖ΄ ἑκατονταετηρίδος, ἀναφέρει ὅτι ὁ Πορθμὸς «ἦτον πόλις ποτε μὲ θρόνον ἐπισκόπου».

Φαίνεται, κατὰ ταῦτα, ὅτι ἔπαυσε νὰ ὑπάρχῃ ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη, τῆς ὁποίας ὁ βίος διήρκεσε, κατὰ τὰ μέχρι σήμερον γνωστὰ ἡμῖν, ἀπὸ τῆς ΣΤ΄ μέχρι τῆς ΙΣΤ΄ ἑκατονταετηρίδος, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν 265 ἐτῶν (1205—1470), κατὰ τὰ ὅποια ἡ νήσος Εὐβοία ἐλατινοκρατεῖτο, καὶ κατὰ τὰ ὅποια δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραμένουσιν ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι εἰς τὴν ὑπ’ ὄψιν ἡμῶν ἐπισκοπήν. Κατὰ τὰ ὡς ἄνω ἔτη τῆς φραγκοκρατίας ἐν Εὐβοίᾳ, ὡς συνέβαινε καὶ δι’ ἄλλας ἐπισκοπὰς τῆς χώρας ἡμῶν, χειροτονοῦντο ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι τῶν ἐν Εὐβοίᾳ γνωστῶν ἐπισκοπῶν, φέροντες μόνον τὸν τίτλον αὐτῶν, καὶ μὴ ποιμαίνοντες τὸ ποίμνιον αὐτῶν, ὑπὸ τῶν λατίνων κληρικῶν καταδυναστευόμενον<sup>2</sup>.

Εἰς τὴν πρώϊμον αὐτῆς ἔκλειψιν ἴσως νὰ συνετέλεσε τὸ γεγονός, ὅτι τοπικῶς ἡ ἐπισκοπὴ Πορθμοῦ εὐρίσκετο πλησίον τῆς μητροπόλεως Εὐθείου, ἐνῶ ἄλλαι ἐπισκοπαὶ τῆς Εὐβοίας, εὐρισκόμεναι μακρύτερόν πως τῆς πρωτεύουσας τῆς νήσου, ἔνθα τὸ ἐκκλησιαστικὸν κέντρον τῆς μητροπόλεως Εὐθείου, ἔζησαν ἐπὶ τινὰς εἰσέτι ἑκατονταετηρίδας ἢ δεκαετηρίδας, ὡς λ. χ. ἡ ἐπισκοπὴ τῶν Ὁρεῶν, τῆς ὁποίας ἐπίσκοπος μνημονεύεται ἐν ἔτει 1820<sup>3</sup>, καὶ ἡ τῆς Καρύστου, μέχρι σήμερον ὡς μητρόπολις ἀκμάζουσα.

### Ἐπίσκοποι Πορθμοῦ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ

«Ὁ Πορθμοῦ Θεόδωρος» ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει 553 συγκληθεῖσαν Ἐν Οἰκουμενικῇ Σύνοδον. Εἰς αὐτὴν μετέσχε καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπῆς Αὐλῶνος, ὀνόματι Σωτήρ<sup>4</sup>, ὡς εἶδομεν καὶ προηγουμένως.

1. Ἀρχιμ. Χρυσσοτόμου Θέμελη Ἡ Ἐπισκοπὴ Ὁρεῶν, Ἀθήναι 1953, σελ. 14. [Θεολογία, τόμος ΚΓ΄ (1952), σελ. 615].

2. Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας, τόμος Δ΄, Ἀθήναι, 1892, σελ. 135. Ἀρχιμ. Χρυσσοτόμου Θέμελη Ἡ Ἰερὰ μητρόπολις Εὐθείου διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, Ἀθήναι, 1952, σελ. 28—31.

3. Ἀρχιμ. Χρυσσοτόμου Θέμελη Ἡ Ἐπισκοπὴ Ὁρεῶν, Ἀθήναι, 1953, σελ. 17. [Θεολογία, τόμος ΚΔ΄ (1953), σελ. 64].

4. Θεολογία, τόμος ΚΒ΄ (1951), σελίς 343.—M. Le Quien Oriens Christianus, τόμος Β΄, στήλη 203.—Mansi Sacrorum Conciliorum nova et amplissima Collectio, τόμος Θ΄, στήλη 394. Ἐνταῦθα ἀναφέρεται ὡς ἐξῆς, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τῆς λατινικῆς: «Θεόδωρος ἐλέφ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Πορθμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαρχίας».

## ΛΕΩΝ

«Ὁ Πορθμοῦ Λέων» μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐν Νικαίᾳ, κατὰ τὸ ἔτος 787 συγκληθείσης Ζης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς ὁποίας προήδρευσεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ταράσιος, καὶ ἡ ὁποία κατεδίκασε τὴν εἰκονομαχίαν, ὥρισε δὲ τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Τῆς Συνόδου ταύτης μετέσχε καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπῆς τῶν Ὁρεῶν, ὀνόματι Φιλητὸς (ἢ Φίλιππος), ὁ ὁποῖος τίθεται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου ταύτης μετὰ τὸν Λέοντα Πορθμοῦ ἢ *Πόρθμου*, ὡς εἰς τὰ ἀνωτέρω πρακτικὰ ἀναφέρεται<sup>1</sup>.

Ὁ Πορθμοῦ Λέων ὑπογράφεται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ὡς εἴρηται Συνόδου διὰ τῶν ἐξῆς: «Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πορθμοῦ», ὡς καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες τῆς Συνόδου<sup>2</sup>. Ἀλλαγῶν τῶν πρακτικῶν ἀναφέρεται: «Λέων ὁ ὀσιώτατος ἐπίσκοπος Πορθμοῦ ἐξεφώνησεν ὁμοίως»<sup>3</sup>.

## ΑΝΩΝΥΜΟΣ

Ἐπίσκοπος Πορθμοῦ, τοῦ ὁποίου δὲν ἀναφέρεται, ἀτυχῶς, τὸ ὄνομα, μνημονεύεται εἰς πατριαρχικὸν γράμμα τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου τοῦ Α' (1522-1545), ἐκδοθὲν «ἐν ἔτει ζ'μθ' [=7049 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1541] Ἰνδικτιῶνος ιδ', κατὰ μᾶϊον», καὶ τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἄργου καὶ Ναυπλίου Δωροθέου. Τὸ σχετικὸν μέρος τοῦ γράμματός, ἐνθα ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Πορθμοῦ ἔχει οὕτω: «...καὶ συνοδικῶς συνδιασκεψαμένης μετὰ τῶν καθευρεθέντων ἐνταῦθα ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, τοῦ τε Νικαίας ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Βιθυνίας, τοῦ Θεσσαλονίκης ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Θετταλίας, τοῦ Σωζοπόλεως καὶ ὑπερτίμου, τοῦ Σηλυβρίας, τοῦ Ρόδου, τοῦ πρώην Ροιζαίου, καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τοῦ Ρεντίνης καὶ τοῦ Πορθμοῦ...»<sup>4</sup>.

1. Ἄρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη Ἡ Ἐπισκοπὴ Ὁρεῶν, Ἀθήναι, 1953, σελ. 11. [Θεολογία, τόμος ΚΓ' (1952), σελ. 612]. — M. Le Quien Oriens Christianus, τόμος Β', στήλη 203-204. — Mansi Sacrorum Conciliorum nova et amplissima Collectio, τόμος ΙΒ', στήλη 1110 καὶ ΙΓ', στήλη 145. — Ὁρθοκωντικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος Γ', στήλη 267.

2. Περὶ τῆς χρήσεως τῆς λέξεως «ἀνάξιος» ἐν τῇ ὑπογραφῇ τῶν ἐπισκόπων, βλέπε ἐν Ἄρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 11-12. [Θεολογία, τόμος ΚΓ' (1952), σελ. 612-613].

3. Mansi, ἐνθα ἀνωτέρω, τόμος ΙΒ', στήλη 1110 (πρᾶξις Β'), τόμος ΙΓ', στήλη 145 (πρᾶξις Δ'), καὶ στήλη 369 (πρᾶξις Ζ').

4. Περιηγήσεις Γ. Ζεβλέντου Αἱ Μητροπόλεις Χριστιανουπόλεως καὶ Ἄργου καὶ Ναυπλίας, Ἀθήναι, 1922, σελ. 27-28, 31.



## ΗΣΑΙΑΣ

«Ὁ Πορθμοῦ Ἑσαίας» ὑπογράφει εἰς σιγιλλιώδες γράμμα περὶ τοῦ Συναίου Ὁρους, ἐπὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου, ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθείσης Συνόδου «ἐν ἔτει Ἰσοῖ [=7075 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1567] Ἰνδ. δ' Αὐγουστῶ μηνί». Τῆς Συνόδου ταύτης μετέσχον ὁ Ἀλεξανδρείας Σίλβεστρος (1566-1590), καὶ ὁ Ἀντιοχείας Μιχαὴλ (1555-1567), σκοπὸς δὲ ταύτης ὑπῆρξεν ἡ διευθέτησις τοῦ Συναϊτικοῦ λεγομένου ζητήματος τῶν πατριαρχικῶν θρόνων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων. Διὰ τοῦ εἰρημένου σιγιλλιώδους γράμματος ἐκανονίσθη ὀριστικῶς ἡ θέσις τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σινᾶ, ὡς καὶ ἡ δικαιοδοσία τοῦ ἐκάστοτε ἡγουμένου ταύτης καὶ ἀρχιεπισκόπου Συναίου Ὁρους. Εἰς τὸ ἐν λόγῳ γράμμα, φέροντος 23 ἀρχιερατικὰς ὑπογραφάς, ὁ Πορθμοῦ Ἑσαίας ὑπογράφει 21ος κατὰ σειρᾶν, τελευταῖος δὲ (23ος) ὑπογράφει ὁ Ὁρεῶν Νικηφόρος<sup>1</sup>.

## Β) ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΥΛΩΝΟΣ

## Θέσις καὶ ὄνομα.

Ὁ ἀρχαῖος *Αὐλών*<sup>2</sup> τῆς Εὐβοίας σήμερον καλεῖται *Αὐλωνάριον*, καὶ ὑπὸ τοῦ Ζιράρδου εἰκάζεται ὅτι εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς θέσεως ἐκείνης ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο ἄλλοτε ἢ ἐν Εὐβοίᾳ πόλις *Οἰχαλία*, τῆς ὁποίας ἡ Ἱστορία δὲν εἶναι ἀσήμαντος<sup>3</sup>. Περὶ ταύτης ὁ Στράβων (Βιβλ. Ι) λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἔστι δὲ καὶ ἡ Οἰχαλία κόμη τῆς Ἐρετριακῆς, λείψανον τῆς ἀνααιρεθείσης πόλεως ὑπὸ Ἑρακλέους». Σημειωτέον δ' ὅτι Οἰχαλία ὑπῆρχε καὶ ἐν Μεσσηνίᾳ, ὑπάρχει δὲ καὶ σήμερον ἐκεῖ χωρίον Οἰχαλία, καὶ δῆμος Οἰχαλίας. Τέλος, Οἰχαλία ὑπῆρχε ἐν Τροίκῃ καὶ ἐν Τραχινίᾳ.

Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς Οἰχαλίας τῆς ἐν Εὐβοίᾳ μετὰ τοῦ Αὐλώνος ἢ τοῦ σημερινοῦ Αὐλωναρίου, προῆλθεν ἡ ὀνομασία<sup>4</sup> τῆς ἐπισκοπῆς *Αὐλώνος ἢ Οἰχαλίας τῆς ἐν Εὐβοίᾳ*<sup>5</sup>.

1. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη Ἡ Ἐπισκοπὴ Ὁρεῶν, Ἀθήναι, 1953, σελ. 14. [Θεολογία, τόμος ΚΓ' (1952), σελ. 615].

2. Ἡ λέξις *αὐλών* (ὄ) σημαίνει πᾶν κοίλωμα μεταξὺ βουνῶν ἢ ὑψομάτων, ἥτοι τὴν κοιλάδα ἢ χαράδραν, σημαίνει δὲ καὶ τὴν αὐλακα ἢ τὴν διώρυγα καὶ τὸν πορθμόν. Κατὰ πληθυντικὸν δ' ἀριθμὸν «αὐλώνες» σημαίνουσι φάραγγας ἢ πλατεῖς τόπους ἐπὶ τὰ ὄρη. Βλέπε *Henry G. Liddell* καὶ *Robert Scott* Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, Ἀθήναι, 1916, τόμος Α', σελ. 438, ἐν λέξει «αὐλών».

3. *K. A. Γουναροπούλου* Ἱστορία τῆς νήσου Εὐβοίας, Θεσσαλονίκη, 1930, σελ. 122-124.

4. Ἡ ὀνομασία Αὐλώνος ἢ *Οἰχαλίας τῆς ἐν Εὐβοίᾳ* δὲν εἶναι μεμαρτυρημένη ἐν ἐγγράφοις, ἀλλὰ ἐκ παραδόσεως εἶναι γνωστὴ. Τὴν ὀνομασίαν ταύτην μοι ἐγνώρισεν ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης *Μαρωνείας καὶ Θάσου Βασιλείου* († 24 Δεκεμβρίου 1952), ἐξ Αὐλωναρίου τῆς Εὐβοίας κατάγωγος.

5. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθήναι, 1952, σελ. 19.

Τὸ σημερινὸν Αὐλωνάριον, ἄλλοτε τιμηθὲν μὲ ἔδραν ἐπισκόπου, ἐκκλησιαστικῶς ὑπαγόμενον εἰς τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν Καρυστίας καὶ Σκύρου, κείται νοτιοανατολικῶς τῆς Κύμης, ἀπέχον δ' αὐτῆς 25 χιλιόμετρα, εὐρίσκειται οὐχὶ παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀλλ' εἰς τόπον μεσόγειον. Ἔχει ἐνοριακὸν ἱερὸν ναόν, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου, κατοίκους δὲ ἀριθμεῖ περὶ τὰς 350 οἰκογενείας. Πλησίον τοῦ Αὐλωναρίου καὶ δὴ βορειοανατολικῶς αὐτοῦ, ὑπάρχει ἡ ἱερὰ *Μονὴ τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους τῶν Λευκῶν*, σήμερον γυναικεῖα, τιμωμένη τὸ πάλαί ἐπ' ὀνόματι τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, τῆς ὡς ἄνω μετατροπῆς τῆς ὀνομασίας αὐτῆς καθιερωθείσης ἐν ἔτει 1835, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ στρατηγὸς Εὐβοίας Νικόλαος Κριεζώτης, ἀσθενήσας βαρέως καὶ ἰαθεῖς, ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν ὡραίαν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης αὐτοῦ (10 Φεβρουαρίου). Ἡ ἴδρυσις τῆς Μονῆς ἀνάγεται εἰς τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα<sup>1</sup>.

Ἡ ὀνομασία Αὐλῶν δὲν ἦτο γνωστή, παλαιότερον, μόνον διὰ τὸν Αὐλῶνα τῆς Εὐβοίας. Αὐλῶν «χώρα καὶ πόλις ἐπὶ τῶν συνόρων Μεσσηνίας καὶ Ἡλίδος», ὑπῆρχεν ἄλλοτε, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν Χαλκιδικὴν χερσονήσον, καὶ εἰς τὴν Μακεδονικὴν Ἰλλυρίαν, μεταγενεστέρως καλούμενος «Αὐλῶνας»<sup>2</sup>.

Κατὰ ταῦτα, ἐν τῇ ἐρεύνῃ τῆς Ἱστορίας τῆς ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπῆς τοῦ Αὐλῶνος, πρέπει τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν, καὶ δὴ καὶ μάλιστα δὲν πρέπει νὰ συγχέηται ὁ Αὐλῶν τῆς Εὐβοίας μετὰ τῆς *Αὐλωνείας*, ἣτις ἦτο ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Δυρραχίου, τῆς ἐπαρχίας Ἡπείρου<sup>3</sup>.

Τέλος, σημειωτέον, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς φραγκοκρατίας ἐν Εὐβοίᾳ ἢ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἐπισκοπὴ Αὐλῶνος ἐκαλεῖτο (ἐπισκοπὴ) *Abelonensis* ἢ *Avalonensis*<sup>4</sup>.

(Συνεχίζεται)

1. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι πληροφορίας τινὰς περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν χωρίων *Αὐλωνάριον* καὶ *Ζάγκα*, μοὶ παρέσχεν, εὐγενέστατα, ὁ *Σεβ. Μητροπολίτης Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Ἀνανίας*, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ὁποίου ὑπάγονται ἐκκλησιαστικῶς τὰ εἰρημένα χωρία, τὸν ὁποῖον εὐλαβῶς εὐχαριστῶ καὶ ἐκ τῆς θέσεως ταύτης. — *Ἀρχαῖον Εὐβοϊκῶν μελετῶν*, τόμος Β', Ἀθήνησι, 1937, σελ. 23—25. *Δελτίον Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας* (Γ. Λαμπάκη), τόμος Γ' (1927), σελ. 5, ἐνθα ἀναφέρεται ὅτι ὁ ναὸς τῆς Μονῆς τῶν Λευκῶν ἀνεκαινίσθη ἐν ἔτει 1050.

2. Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπιτομον, *Α. Γαζή*, ἔκδοσις Ἀθηνῶν 1839, τόμος Α', σελ. 307, ἐν λέξει «Αὐλῶν».

3. *Θρησκευτικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια*, τόμος Γ', στήλῃ 297. Αὐτόθι τόμος Α', στήλῃ 428. *Ἱερασίμων Κοινὴν Δίηγησιν* Αἱ Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἡ «τάξις» αὐτῶν, Ἀθήναι, 1934, τόμος Α', σελ. 95, 102, 103. *Ῥάλλη Ποιτῆ Σύνταγμα* θεῶν καὶ ἱερῶν Κανόνων, τόμος Ε', Ἀθήναι, 1855, σελ. 484.

4. *Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθρολογικῆς Ἐταιρείας*, τόμος Δ', Ἀθήναι, 1892, σ. 59, σημ. 2, καὶ σελ. 92, καὶ σελ. 155.